

bygdarsögu. Eg valdi at siga frá okkara forfedrum, so vit, sum koma aftaná, kunnu gera okkum hugmynd av teimum, teirra gerandisdegi, hvussu tey búleikaðust á Hellunum fyrr og upp til okkara dagar. Eri kanska farin ov mikið út í æsir til at lýsa tey, ið undan okkum gingu, men tað veður nú so," skrivar Helena Samuelson.

„Mest er gjørt burtúr teimum báðum fyrstu niðursetufólkunum, og hvørji tey vóru. Men hóast tað, so eru lýst øll nýggju niðursetuhúsini eftir teimum upplýsingum, sum hava verið til taks.“

„Pápi Lovisu og bróður hennara høvdu handilin, so tað hevur hon skrivað nóg um. Eisini gomlu skúlasøguna, trúarlívinum og mannagötunum hevur hon greitt væl frá.“

Bókin um Hellurnar eru sera áhugaverd at lesa og nógvu góðu myndirnar eru sjálvur rygguni í bókini. Tað eru ikki allar bygdir, ið eru so hepnar, at tær eiga myndamenn, sum hava eyga fyri øðrum enn lagkøuprýddum føðingardagsborðum og „forkroystum“ fólkum, trokaði saman á eini sofu, í eini altov heitari stovu. Men hellumenn vóru hepnir. Í 1899 verður ein klaksvíkingur borin í heim. Hann eitur Jóhannes Fjallheim. Fjallheim var sjómaður, men hann fekk tuberklasjúkuna sum so nógvir aðrir og endaði á sanatorionum í Hoydølum. Har lærði Fjallheim fotolæru hjá Breidal. Tá hann var frískur aftur og slapp heim, fór hann at arbeiða sum fotografur í Klaksvík.

Til alla guds lukku finnr Jóhannes konu av Hellunum. Hon at Sofía Andreassen. Tey búsettust í Klaksvík, men vitjaðu trúliga á Hellunum og Fjallheim hevði altíð myndatólíð við sær. Jóhannes hevði eygað fyri gerandisdegnum á bygð og hann tók nógvar myndir av hellumonnum í teirra dagliga yrki. Hann eigur nógvar av myndunum í bókini.

Leygardagin og sunnudagin verða fleiri av myndunum hjá Jóhannes Fjallheim at síggja á eini fotoframsýning í gamla handli-

Jens Petur Jensen (1876-1970) situr her á bríkini í gomlu húsini. Hann var abbasonur Janus á Kinn, ið var fyrstur at búa fast á Hellunum

num á Hellunum. Á hesi framsýning eru tær flestu myndirnar í bókini „forstørraðar“ soleiðis at smálitirnir koma fram.

Fyrst bygdu húsini standa enn

Tað man næstan vera eindømi, at fyrst bygdu húsini standa uppi í eini bygð. Tey fyrstu sethúsini á Hellunum eru sett í stand. Niðan úr

húsum er bygður ein tilbygningur. Men gomlu húsini eru næstan óbroytt, tað vil siga veggir og innrætningur. Húsini vóru um at detta niður, undirsillar, gólv og eitt lítið sindur upp á bróstið var rotíð. Alt varð tikin innan úr húsunum. Síðan varð grívið út, dreina og stoypt gólv. Omaná lagt timbur og síðan varð hvør einstøk av teimum breiðu

gomlu fjalunum settar í pløðing á sama stað, sum tær hava staðið síðan húsini vóru bygð.

Høvi verður at vitja og síggja húsini nú føðingardagurin verður hildin.

Vágs-Rakul eitt konubrot

Veturin 1849 var fyrsti vetur at nakar buði fast á Hellunum. Tá høvdu tey ungu hjúnini Janus á Kinn og Vágs-Rakul borið sínar fáu ognarlutir yvir um Skarð og sótu einsamøll á Hellunum. Janus var tá 27 ára gamal og sum tann frímaður hann var, so vildi hann seta fótur undir eggið borð. Rakul var 33 ára gomul.

Tað var ikki heilt av tilvild at Hellurnar vórðu bygðar. Fuglfirðingar, sum áttu hagan, dámdu illa at oyndfirðingar og elduvíkingar skóru mest sum alt torvið á Hellunum. Hetta høvdu teir gjørt frá araldstíð, men torvskurðuri oyðileigði undirhagan ella vetrarbitið hjá Skarðhaga. Seyðurin gjørdist sjúkur av vátlandinum, og teir fingu ov lítið burtúr.

Teir bjóðaðu Janus á Kinn jørd til ognar, ið svaraði til

tvey kúfóður, um hann vildi flyta. Fuglfirðingar høvdu ætlanir, at fleiri skuldu flyta, men Janus og Rakul komu at sita leingi einsamøll 10 ár. Janus velti dugliga og royndi at fáa fótastefni á nýggja búplássinum. Men jørðin gav ikki nóg mikið til at tey kundu fáa mettuna bara av henni. Tí róði Janus út við fuglfirðingum og tað var mangan, at hann ikki orkaði at ganga um Skarðið, tá hann kom illa tuskadur av norðhavinum eftir at hava sitið við áramar og snøri dagin langa. Tí kom Rakul at sita einsamøll í hesi lítlu smáttu mangan saman við teimum trimum børnunum.

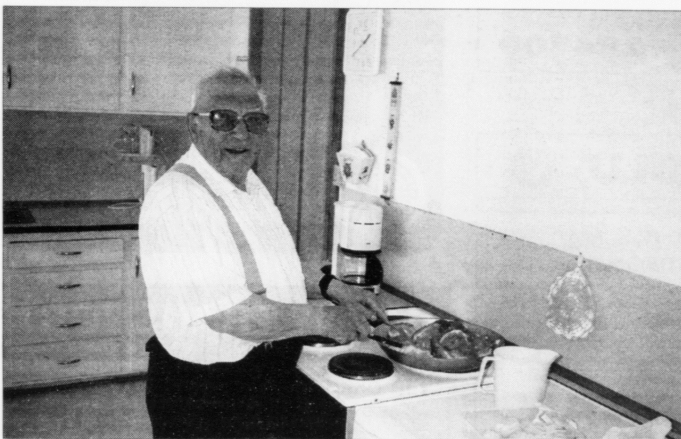
Einsligthevur tað verið og eisini óhugnaligt á nátt, tá útsynningurin hevur knallað niður av Gullbrandshelli og ótamdur farin sorandi út eftir fjørðinum, har han lyfti sjógvin upp í rok.

Einsamøll sat hon við trimum børnum. Ein dagin var útkólnað hjá henni. Hon varð noydd at fara heim til Oyndarfjarðar eftir eldi. Hon legði børnunum einavið ikki at fara oman á bakkan. Tá hon var komin næstan heim, sær börnini á bakkanum. Hon leyp heim

í Tart, eftir hjálp. Matmóðurin í Tarti bað hana seta seg, sendi eina arbeidsgentu út á Hellur at ansa eftir børnunum. Seinni fór Rakul út aftur við glóðum í einum potti.

Søgan hjá Hellunum er eisini ein partur av føroya søgu. Hon er søgan um fæloysingarnar, sum fingu møguleika at dyrka lendi í seinastu öld og sjálvir at giftast. Hetta var ikki sjálfvfyrgja áðrenn. Hellurnar er eitt úrslit av tí milda ráki, sum møtti tí fáteka manninum í seinastu öld víða um í Europa og sum í Føroyum byrjaði við tí modernað amtmanninum Pløyn, ið føroyingar enn hava tokka til. Tað var hann sum eggjaði smámonnum til at dyrka lendi og lógarbrotying slóðaði fyrri, at smámenntu giftast seg. Pløyn hevði tó einki beinleiðis við búsetingina á Hellunum at gera tí har er bara ognarjörð.

Ein stór veggjamynd til minnst um niðursetumennin á Hellunum verður avdúkað í vikuskiftinum. Frits Johannesen, listamaður úr Fuglafirði hevur gjørt myndina.

Estli maður á Hellunum í dag, Salli, hevði fiskafrikadellur til døgurða í seinastu viku. Hann er fleiri og 80, ógiftur og gamal kokkur og er ein partur av bygdamyndini